

Ulricehamns kommun
kommun@ulricehamn.se

Beslut för grundskola

efter tillsyn av Stenbocksskolan 7-9 i Ulricehamns kommun

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Ulricehamns kommun att **senast den 2 september 2022** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart.

Nedan anges de åtgärder som huvudmannen måste vidta för att avhjälpa de påtalade bristerna samt den lagstiftning med tillhörande föreskrifter som huvudmannens åligganden följer av. Enligt 2 kap. 8 § skollagen ansvarar huvudmannen för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. Vidare ska huvudmannen enligt 4 kap. 7 § skollagen, om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, se till att nödvändiga åtgärder vidtas. Dessa bestämmelser ligger till grund för samtliga åtgärder i beslutet om föreläggande.

Skälen för Skolinspektionens ställningstagande i fråga om att verksamheten inte uppfyller krav som följer av föreskrifter som gäller för verksamheten (påtalad brist) samt i fråga om de skyldigheter som huvudmannen måste fullgöra (åtgärder) redovisas nedan under rubriken Motivering till föreläggande.

Arbetet med särskilt stöd

Skolinspektionen konstaterar att Ulricehamns kommun inte uppfyller författningskraven avseende arbetet med särskilt stöd i 3 kapitlet skollagen.

Åtgärder

- Se till att det utarbetas rutiner vid skolenheten som säkerställer att rektor skyndsamt startar utredning av en elevs eventuella behov av särskilt stöd så snart en anmälan eller uppgift om sådant behov inkommer till rektor (3 kap. 7 § skollagen).
- Se till att rektorn säkerställer att lärare, minst en gång under perioden **30 mars 2022 – 30 juni 2022**, gör en genomgång av samtliga elever i skolenhetens årskurs 7-8 för att uppmärksamma elever som befaras inte komma att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås trots att de getts stöd i form av extra anpassningar, elever som det finns särskilda skäl att anta att extra anpassningar inte skulle vara tillräckliga för samt elever som uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. De elever som vid tidpunkten för genomgången redan har ett konstaterat behov av särskilt stöd ska också uppmärksammas i samband med denna genomgång. Rektorn ska dokumentera vilka elever som uppmärksammats under aktuell period. Denna dokumentation ska ges in till

Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 7 § och 10 kap. 12 § skollagen samt Läroplan för grundskolan, förskoleklass och fritidshemmet [2010:37], nedan Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektorns ansvar).

- Se till att rektorn, beträffande varje elev som har uppmärksammats enligt ovan, säkerställer att elevens aktuella behov av särskilt stöd utreds. I detta ingår även att uppdatera/komplettera tidigare gjorda utredningar utifrån elevens aktuella behov, om det inte nyligen gjorts eller framstår som obehövt. För varje sådan utredning av behov av särskilt stöd som startas ska samråd ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövt. Rektorn ska dokumentera hur många utredningar som startats innan den **26 augusti 2022**. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 7 § skollagen, Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar).
- För varje sådan utredning om särskilt stöd som avslutas innan den **26 augusti 2022** ska rektorn fatta beslut om att utarbeta åtgärdsprogram eller besluta att inte utarbeta åtgärdsprogram. Rektorn ska dokumentera hur många sådana beslut som fattats under perioden **30 mars 2022 – 26 augusti 2022**. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 7 och 9 §§ samt 29 kap. 10 § skollagen och Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar).
- Se till att rektorn säkerställer att ett åtgärdsprogram utarbetas för varje elev som ska ges särskilt stöd och att åtgärdsprogrammet innehåller en beskrivning av det behov av särskilt stöd som eleven har. Åtgärdsprogrammet ska även ange konkreta och utvärderingsbara åtgärder för arbetet med det särskilda stödet, så att det framgår på vilket sätt och i vilken omfattning eleven ska få särskilt stöd för att ges möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detta stöd ska också ges eleven. Samtliga åtgärdsprogram som utarbetas under perioden **30 mars 2022 – 26 augusti 2022** ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 9-10 §§ skollagen, 29 kap. 10 § skollagen, Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar).
- Se till att rektorn, minst en gång under perioden **30 mars 2022 – 30 juni 2022** gör en genomgång av samtliga elever på skolenheten som har anpassad studiegång. Rektorn ska säkerställa att beslut om anpassad studiegång utgår från ett konstaterat stödbehov och fattas i enlighet med författningarnas krav i det fall den särskilda stödåtgärden används. Av beslutet ska således framgå de avvikelser som görs från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen samt motivering för sådana avvikelser. Beslutet ska även ange när åtgärden ska följas upp och utvärderas. Rektorn ska dokumentera resultatet av genomgången. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 7, 9 och 12 §§, 29 kap. 10 § skollagen, Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar).

- Se till att rektorn, minst en gång under perioden **30 mars 2022 – 30 juni 2022** gör en genomgång av samtliga elever på skolenheten som har placering i särskild undervisningsgrupp och/eller enskild undervisning. Rektorn ska därvid säkerställa att beslut om placering i särskild undervisningsgrupp och/eller enskild undervisning utgår från ett konstaterat stödbehov och fattas i enlighet med författningarnas krav i de fall dessa särskilda stödåtgärder används. Rektorn ska dokumentera resultatet av genomgången. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 7, 9 och 11 §§, 29 kap. 10 § skollagen och Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar).
- Se till att upphöra med att ge elever distansundervisning som särskilt stöd, om inte stödåtgärden utförs av huvudman som är godkänd utförare av sådan utbildning (3 kap. 11 a § och 22 kap. 9 § skollagen).

Rätten till utbildning

Skolinspektionen konstaterar att Ulricehamns kommun inte uppfyller författningskraven avseende arbetet med elevers rätt till utbildning i 7 kapitlet skollagen.

Åtgärder

- Se till att rektorn säkerställer att det, minst en gång under perioden **30 mars 2022 – 30 juni 2022**, görs en genomgång av samtliga elever på skolenheten för att uppmärksamma elever som har upprepad eller längre frånvaro från skolans utbildning. Rektorn ska dokumentera vilka elever som uppmärksammats under den aktuella perioden. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (7 kap. 3, 17 och 19 a §§ skollagen)
- Se till att rektor, beträffande var och en av de elever som uppmärksammats enligt ovan säkerställer att orsakerna till frånvaron skyndsamt utreds, i den mån det inte nyligen gjorts eller framstår som obehövt. Utredningen ska göras i samverkan med eleven, vårdnadshavare och elevhälsan. För varje utredning som påbörjats och slutförts innan den **26 augusti 2022** ska rektorn dokumentera vilket datum en utredning har startats och slutförts för respektive elev. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (7 kap. 19 a §§ skollagen).
- Se till att det, för var och en av de elever som enligt rektorns genomgång identifierats ha en upprepad eller längre frånvaro, vidtas de åtgärder som bedöms nödvändiga för att eleverna ska fullgöra sin skolgång. Åtgärderna ska ha sin utgångspunkt i den frånvaroutredning som gjorts samt, vid behov, i en utredning avseende elevens behov av särskilt stöd. De åtgärder som vidtas ska dokumenteras och en sammanställning av dokumentationen ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 7 och 9 §§ och 7 kap. 19 a, 21, och 22 §§ skollagen).

- Se till att vid minst ett tillfälle innan den **26 augusti 2022** klargöra skyldigheten för personal att uppmärksamma om en elev uteblir från den obligatoriska verksamheten utan giltigt skäl samt skyldigheten för rektor att anmäla frånvaro till huvudman när en frånvaroutredning inleds (7 kap. 17 och 19 a §§ skollagen).
- Se till att huvudmannen, i egenskap av hemkommun, utarbetar rutiner som säkerställer att insatser för elever vid aktuell skolenhet som uppmärksammas enligt 7 kap. 19 a § skollagen vid behov samordnas med samhällsorgan, organisationer eller andra som berörs (7 kap. 21 § skollagen).

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionen konstaterar att Ulricehamns kommun inte uppfyller författningskraven avseende arbetet med trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling i 5 och 6 kapitlen skollagen.

Åtgärder

- Se till att upprätta en plan mot kränkande behandling som innehåller en översikt av de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever, en redogörelse för vilka av åtgärderna som avses påbörjas eller genomförs under det kommande året samt en redogörelse för vilka åtgärder som genomförts föregående år. Planen ska upprättas under medverkan av eleverna (6 kap. 6-8 §§ skollagen, 2 § förordningen [2006:1083] om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling samt Lgr 11, 2.1 Normer och värden).

Bakgrund

Skolinspektionen har genomfört en riktad tillsyn vid Stenbocksskolan 7-9 i Ulricehamns kommun. Tillsynen har omfattat områdena stöd och särskilt stöd, rätten till utbildning samt skolans arbete med trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling. I tillsynen har det, i december 2021, genomförts intervjuer via videolänk med elever, lärare, elevhälsans personal samt med skolans rektor och biträdande rektorer. Skolinspektionens tillsyn har därutöver omfattat en genomgång av dokumentation som begärts in. Dokumentationen har bestått av rutindokument och handlingsplaner, så som skolans plan mot kränkande behandling och handlingsplanen för att främja närvaro och förebygga frånvaro. Skolinspektionen har även begärt in och granskat betyg för skolans elever samt ett sammanställt elevunderlag rörande skolenhetens elever i behov av stöd samt med elever med upprepad eller längre frånvaro. Utifrån det elevunderlaget har sedan ett fördjupat underlag begärts in avseende ett urval av skolans elever.

Motivering till föreläggande

Arbetet med särskilt stöd

Skolinspektionens bedömning

Brister i arbetet med att utreda elevers stödbehov

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i arbetet med att uppmärksamma och utreda elever som eventuellt kan vara i behov av särskilt stöd. Skolinspektionens tillsyn visar att rektorn inte alltid startar en utredning av elevers stödbehov när hen får kännedom om att extra anpassningar inte längre är tillräckliga. Istället görs en preliminär bedömning av bland annat åtgärder som gjorts tidigare som påverkar om en utredning av stödbehovet startas. Skolinspektionens tillsyn visar även att utredningar av elevers behov av särskilt stöd inte alltid inleds eller förnyas, alternativt inte alls genomförs, trots att det finns uppenbara signaler om att detta behöver göras. Det finns i ärendet flera exempel på elever som saknar godkända betyg i flertalet skolämnen samt elever som har andra svårigheter i skolsituationen, till exempel frånvaroproblematik, där utmaningarna är omfattande och har förekommit över tid, i vissa fall i flera år, utan att utredning av elevernas eventuella behov av särskilt stöd genomförts.

Skolinspektionens tillsyn visar vidare att elever under långa tider ges insatser och särskilt stöd, utan att stödbehovet utretts vid den aktuella skolenheten. Istället används i vissa fall utredningar och kartläggningar som gjorts vid tidigare skolenheter. Den del av kartläggningen av en elevs skolsituation som ska göras på grupp- och skolnivå kan därmed inte vara tillämplig och den pedagogiska bedömningen av elevens stödbehov som gjorts blir därmed heller inte aktuell. Även om en elev följs åt av sin klass och klassföreståndare till en ny skola innebär byte av skolmiljö och kontakt med nya lärare och ämnen att eleven ställs inför nya utmaningar och de behov och invanda beteenden som fanns vid den tidigare skolan är inte per automatik identiska vid den nya skolan. Det är inte heller så att den mottagande skolenheten nödvändigtvis är organiserad på samma sätt som avlämnande skolenhet. Att utredningar om elevers stödbehov inte genomförs eller förnyas, trots klara signaler om att sådant behov föreligger, får till följd att de åtgärder som vidtas riskerar att bli dåligt underbyggda och därmed också utan anpassning till elevers faktiska behov. Utredningar måste därför genomföras, eller uppdateras, med skyndsamhet när behovet av en utredning eller en förnyad utredning uppstår.

Att elevers svårigheter i skolsituationen inte uppmärksammas och att elevers eventuella behov av särskilt stöd inte utreds på ett skyndsamt och adekvat vis innebär att eleverna riskerar att gå miste om nödvändigt och behovsanpassat stöd. Detta utgör ett uppenbart hinder för elever i behov av stöd att utvecklas i riktning mot utbildningens mål.

Brister i arbetet med beslut avseende särskilda stödåtgärder

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i arbetet med att fatta beslut om åtgärdsprogram för elever som ges särskilt stöd. Skolinspektionens tillsyn visar att elever ges särskilda stödåtgärder, exempelvis placering i särskild undervisningsgrupp eller omfattande insatser i mindre grupp/enskilt över tid, utan att det fattats beslut om

åtgärdsprogram. Skolinspektionen bedömer vidare att ett flertal av de åtgärdsprogram som granskats inte är konkret utformade och inte heller används i det praktiska arbetet kring eleven. Det finns i de åtgärdsprogram som granskats exempelvis beskrivningar av i vilken grupp eller på vilken plats undervisning ska bedrivas samt beskrivningar av vilka ämnen elever ska läsa när de ges stöd. Hur arbetet ska gå till rent konkret framgår inte. Det framgår att det i de upprättade åtgärdsprogrammen i flera fall helt saknas åtgärder som är kopplade till kunskapsmålen i läroplanen eller till de kunskapskrav eller kravnivåer som minst ska uppnås. Brister i koppling till mål och krav samt brister i konkretionen i åtgärdsprogrammen försvårar arbetet med att följa upp och utvärdera om åtgärderna som vidtagits bidragit till att möta de behov eleven har för att nå kunskapskraven och för att säkerställa att eleven ges det stöd som hen behöver.

Skolinspektionen bedömer att brister på detta område äventyrar elevers rätt till ett adekvat stöd samt rättssäkerheten för den enskilde.

Brister i arbetet med elevers anpassade studiegång

Skolinspektionen bedömer att det förekommer brister i hur skolan hanterar anpassningar av elevers studiegång. Skolinspektionens tillsyn visar att det på skolenheten har beslutats om anpassningar i studiegången för elever utan föregående utredning av stödbehovet och utan att elevers behov av åtgärden framgår på ett tydligt sätt. Eftersom anpassad studiegång är en åtgärd som är mycket ingripande för den enskilde är det viktigt att alltid utgå från elevens behov vad gäller ämnen, omfattning och skolsituationen i övrigt vid anpassningen av studiegången. Det behöver därmed finnas en fullständig och aktuell utredning och åtgärden ska ha en tydlig grund i elevens konstaterade behov. I vissa av de granskade elevunderlagen där behoven inte har beskrivits tydligt förefaller anpassning av studiegången ha sin orsak i elevens omfattande skolfrånvaro. Vid omfattande skolfrånvaro kan en anpassad omfattning av elevens undervisning i vissa fall, tillsammans med andra aktiva och konkreta åtgärder, vara ett sätt att kunna få eleven tillbaka till en fungerande skolgång. Omfattande frånvaro hos en elev motiverar däremot inte i sig att beslut fattas om anpassad studiegång, utan konkreta behov av åtgärden måste kunna konstateras. Det framgår inte hur de behoven har konstaterats i de nu aktuella exemplen. Skolan har vidare i vissa fall inte alls dokumenterat beslutet om anpassad studiegång och i andra fall är omfattningen och utformningen av anpassningen otydlig. Exempelvis förekommer det att det bara anges vilka ämnen som anpassningen görs i utan vidare beskrivning av anpassningens omfattning i tid för respektive ämne. Beslut har vidare fattats för långa perioder, så som stora delar av ett läsår, åt gången utan att det anges när eller hur beslutet ska följas upp eller utvärderas. Mot bakgrund av att anpassad studiegång är en så ingripande åtgärd blir kraven på dokumentation, tydlighet och regelbundna uppföljningar och utvärderingar särskilt viktiga.

Skolinspektionen bedömer att brister på detta område äventyrar såväl elevers rätt till utbildning och stöd, som rättssäkerheten för enskilda elever.

Brister i genomförandet av stödåtgärder

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i genomförandet av särskilda stödåtgärder och att stödet inte utgår från elevernas konstaterade stödbehov. Skolinspektionens tillsyn visar att de insatser som ges i form av

speciallärarundervisning fördelas utifrån en på förhand bestämd resurs. Detta får till följd att olika elevers stödbehov ställs mot varandra och det är därför sannolikt att eleverna inte får det stöd de är i behov av. På samma sätt finns elever som inte ges tillgång till stöd inom flexgruppen, trots konstaterade behov därav, därför att gruppen inte har platser tillgängliga. Vilket stöd enskilda elever ges utgår därmed inte från elevernas enskilda stödbehov utan från organisatoriska faktorer.

Det finns vid Stenbocksskolan även flera elever som ges, har getts eller har erbjudits distansundervisning som särskilt stöd. Distansundervisning som särskilt stöd får dock endast utföras av en huvudman inom skolväsendet som efter ansökan till Skolinspektionen har godkänts som utförare av utbildning där distansundervisning används. Eftersom Ulricehamns kommun saknar sådant godkännande för Stenbocksskolan får huvudmannen inte besluta om eller genomföra distansundervisning för vilken de själva är utförare av åtgärden.

Skolinspektionen bedömer att brister på detta område äventyrar elevers rätt till ett adekvat och behovsanpassat stöd. Skolinspektionen bedömer även att brister kopplat till tillämpningen av distansundervisning äventyrar såväl den enskildes rätt till utbildning och stöd, som rättssäkerheten för den enskilde.

Rättslig reglering

Av 3 kap. 7 § skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt.

Av 3 kap. 9 § skollagen framgår att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 § eller i form av anpassad studiegång enligt 12 § får rektorn inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Av 3 kap. 10 § skollagen framgår att för en elev i grundskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Av 3 kap. 11a § skollagen framgår att ett beslut enligt 9 § får innebära att särskilt stöd ska ges i form av distansundervisning och annan undervisning enligt 22 kap., om kraven i 22 kap. 5 eller 7 § är uppfyllda.

Av 3 kap. 12 § skollagen framgår att om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut enligt 7 § innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). I grundskolan ska den anpassade studiegången utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen.

Av 22 kap. 9 § skollagen framgår att distansundervisning endast får utföras av en huvudman inom skolväsendet som efter ansökan har godkänts som utförare av utbildning där distansundervisning används.

I 29 kap. 10 § skollagen stadgas vilka av förvaltningslagens bestämmelser som är tillämpliga vid myndighetsutövning enligt skollagen hos offentliga och enskilda huvudmän. Det gäller bland annat dokumentation och motivering av beslut enligt 31 och 32 §§ förvaltningslagen.

Av läroplanen framgår att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Det framgår även att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får de extra anpassningar eller det särskilda stöd de behöver samt att resursfördelningen och stödåtgärderna anpassas till den värdering av elevernas utveckling som lärare gör (Lgr 11, 2.2 Kunskaper och 2.8 Rektorns ansvar).

Av förarbeten till skollagen framgår att det är viktigt att skolan inte väntar för länge med att utreda en elevs eventuella behov av särskilt stöd. Utredningen ska göras i samråd med den berörda eleven och med beaktande av bestämmelsen om särskild hänsyn till barnets bästa. Om denna utredning visar att eleven är i behov av särskilt stöd för att kunna nå målen ska sådant stöd ges. Det är elevens behov av stöd som ska vara vägledande för besluten. För rektorn är därför varje beslut om en stödåtgärd något som måste föregås av noggranna pedagogiska överväganden, samtidigt som det också finns ekonomiska realiteter att beakta. Av den anledningen föreslår regeringen relativt detaljerade bestämmelser för den process som ska leda fram till beslut om särskilda stödåtgärder eller till ett beslut om att stöd inte ska sättas in. Processen kan beskrivas i fem steg: att uppmärksamma, utreda, dokumentera, åtgärda samt följa upp och utvärdera. I vissa fall kan en utredning göras snabbt och enkelt, medan det i andra fall kan behövas en mer omfattande utredning. Någon tidsgräns för hur lång tid utredningen får ta kan därför inte anges. Huvudprincipen måste dock vara att det ska ske skyndsamt, så att eleven får det stöd hon eller han behöver så fort som möjligt (prop. 2009/10:165 s. 287-291).

Av andra förarbeten till skollagen framgår att ett åtgärdsprogram ska vara utformat så att de konkreta åtgärder som ska vidtas utifrån elevens identifierade behov av särskilt stöd kan utläsas. Åtgärdsprogrammet ska även vara tillräckligt konkret för att kunna fungera som ett redskap för lärare, rektorer och annan skolpersonal i arbetet med att stödja eleven så att han eller hon kan nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Det är även viktigt med ett konkret åtgärdsprogram för att beslutet och dess effekter ska kunna följas upp och utvärderas (prop. 2013/14:160 s. 29).

Skolinspektionens utredning

Brister i arbetet med att utreda elevers stödbehov

Skolinspektionens tillsyn visar att en utredning av elevers stödbehov inte alltid inleds när en lärare anmäler till rektor att hen uppfattar att extra anpassningar inte längre är tillräckliga för att eleven ska nå kunskapskraven. Istället beskriver elevhälsan i intervju att man inledningsvis ser vilket arbete som gjorts kring eleven och att det därefter beslutas om en utredning ska inledas. Även skolans rektorer beskriver hur det görs en bedömning av om ett arbete gjorts runt eleven som inte hjälper samt att det oftast rör sig om fler ämnen där kunskapskraven inte nås när man beslutar om en pedagogisk kartläggning.

Det underlag som Skolinspektionen granskat visar att rektor inte alltid tillser att elevers behov av särskilt stöd utreds tillräckligt skyndsamt eller att utredningar i vissa fall inte alls görs. Personal från elevhälsan har beskrivit hur specialpedagoger hinner få olika underlag i form av bland annat observationer, diskussioner och samtal m.m. men att de har jättesvårt att hinna med formella utredningar av elevers stödbehov. Det uppges vidare att de hade behövt göra fördjupade utredningar oftare än de hinner. Skolans rektor beskriver att för elever som bara har underkänt i något enstaka ämne så görs sällan någon pedagogisk kartläggning. Det förtydligas att det inte görs någon utredning då även om "det står att det ska göras". Rektor uppger även att det förekommer att de ger elever särskilt stöd, exempelvis genom stöttning i flexgruppen, enbart utifrån kartläggningar av elevens läsförståelse. Även i de elevunderlag som granskats framkommer ett flertal exempel där stödutredningar inte gjorts med tillräcklig skyndsamhet. Avseende en elev framgår det av underlaget att hen har haft omfattande svårigheter i skolsituationen sedan början av vårterminen 2020 men att elevens stödbehov utreddes först i december samma år. Avseende två elever framkommer det hur eleverna har haft omfattande svårigheter med att nå kunskapskraven i skolan över tid, i något fall har särskilda stödåtgärder även genomförts, men det saknas alltså utredningar avseende vilket stöd eleverna behöver. Tre andra elever har saknat godkända betyg i ett flertal ämnen och haft svårigheter i skolsituationen över tid, men trots det har det enbart gjorts utredningar avseende elevernas läsfärdigheter.

Skolinspektionens tillsyn visar vidare att utredningar av elevers stödbehov inte alltid förnyas när det behövs. I intervju med elevhälsans personal framgår det att många elever har med sig utredningar från tidigare skolenheter och att man har nytta av den varpå det kan vara dags för en ny utredning först när eleven går i slutet av årskurs åtta. Personal från elevhälsan beskriver att man i praktiken arbetar för att utredning i alla fall ska vara gjort innan eleven börjar årskurs nio. Flexgruppens personal bekräftar att det finns ett arbete att göra med att förnya pedagogiska utredningar. Av

elevunderlagen framgår flera exempel på hur elever ges förhållandevis omfattande stödåtgärder baserat på äldre utredningar från tidigare skolenheter utan att en förnyad utredning gjorts efter att eleverna börjat vid Stenbocksskolan.

Brister i arbetet med beslut om särskilda stödåtgärder

Skolinspektionens tillsyn visar att åtgärdsprogram inte alltid upprättas för elever i behov av särskilt stöd, vilket innebär att insatser kan ges utan sådan dokumentation. Av intervjuer och inlagor framgår att det i ämnet matematik finns stödinsatser som ges i mindre grupp utanför den ordinarie undervisningen och som kan förekomma över tid. Av ett yttrande från huvudmannen (benämnt Processbeskrivning) framgår att det stödet i första hand definieras som en extra anpassning men att det ibland kan "tendera" särskilt stöd. Det anges vidare att då man i stor utsträckning definierar stödet som en extra anpassning så upprättas inte några åtgärdsprogram och skulle rektor förvänta sig detta så hade stödet minskat avsevärt och förflyttats till ökad dokumentation. Rektor har i intervju vidare beskrivit hur elever, i ett initialt skede, kan placeras i skolans flexgrupp utan att ett åtgärdsprogram skrivs.

Skolinspektionens tillsyn visar att åtgärdsprogram vid skolenheten inte alltid är konkret utformade och att åtgärden däri inte alltid möter elevens behov för att nå kunskapskraven. I de elevunderlag som granskats har sammanlagt fem elever som åtgärd att dessa erbjuds erbjuds undervisning i skolans flexgrupp. För några av dessa har det angetts vilka skolämnena som eleven ska fokusera på eller arbeta med. Därutöver finns i vissa av de fem åtgärdsprogrammen en allmän beskrivning av flexgruppens verksamhet. Några mer specifika uppgifter om vad eleven ska arbeta med finns inte i något av besluten. Gällande två elever där elevunderlag begärts in framgår det av underlaget att eleverna har mycket omfattande skolfrånvaro som förelegat över längre tid. Trots det är, för båda eleverna, skrivningarna om de åtgärder som ska vidtas allmänt hållna och anger generella beskrivningar så som att viss personal försöker upprätta kontakt för att få till distansundervisning, att vissa lärare gör regelbundna hembesök och att eleven läser en anpassad studiegång samt vilket ämnen som ska vara fokus.

Enligt utredningen fungerar inte alltid åtgärdsprogram som redskap för lärare, rektorer och annan skolpersonal i arbetet med att stödja eleven. Lärare som undervisar i flexgruppen beskriver en osäkerhet kring om samtliga elever som undervisas i gruppen har åtgärdsprogram och berättar att alla undervisande lärare inte har tillgång till dokumentationen. De beskriver vidare hur varje lärare måste vara aktiv och fråga för att få ta del av åtgärdsprogrammen.

Brister i arbetet med elevers anpassade studiegång

Skolinspektionens tillsyn visar att elevers studiegång i flera fall anpassas utan föregående utredning av stödbehovet och utan att behov av åtgärden konstaterats. Rektor har uttalat att det förekommer att studiegången för elever anpassas under en period utan att en pedagogisk kartläggning/utredning först gjorts. Av de granskade elevunderlagen framgår att flera elever haft anpassad studiegång, utan att stödbehovet utretts eller att endast en kartläggning av elevens läsförmåga genomförts. För tre elever har man beslutat om en omfattande anpassning av studiegången utan att det i beslutet om anpassad studiegång beskrivits några konkreta behov hos eleverna som ger skäl till

att skolämnen anpassats bort. Det framgår av underlaget avseende eleverna att de har haft en omfattande skolfrånvaro över tid.

Skolinspektionens tillsyn visar vidare att det förekommer brister i den formella hanteringen av elevers anpassade studiegång. Avseende en elev framgår det av underlaget hur man under några veckor har haft anpassat schema med kortare skoldagar helt utan att fatta beslut om åtgärdsprogram eller anpassad studiegång. Av de elevunderlag som getts in finns även exempel där det i besluten om anpassad studiegång saknas en tydlig angivelse av hur elevens studiegång konkret anpassats. Istället anges "Anpassad studiegång i:" följt av olika skolämnen. I vilken omfattning undervisningen i ämnena har begränsats och hur elevens aktuella undervisningstid ser ut redogörs det inte för. Beslut har även fattats i mitten av höstterminen för ett helt läsår utan att det anges i beslutet när eller hur det ska följas upp eller utvärderas.

Brister i genomförandet av stödåtgärder

Skolinspektionens tillsyn visar att arbetet med stöd och särskilt stöd ibland utgår ifrån vilka resurser skolan har tillgång till och inte enskilda elevers behov. Av den inlämnade processbeskrivningen framgår det att när elevers behov av stöd i matematik, svenska och engelska har screenats fördelar speciallärarna ut stödet. I en intervju med skolans lärare förtydligas att screeningen görs för att se för vilka elever behovet av stöd är som störst. Personal ur skolans elevhälsoteam har i intervju uppgett att elever kan få vänta alldeles för länge på en placering i flexgruppen. Även lärare som arbetar i flexgruppen uppger att vilka elever som ges stöd i flexgruppen har fått stoppas eftersom det är många elever som önskar få plats. En elev som intervjuats beskriver hur hen blivit utlovad olika former av stöd, exempelvis genom att få undervisning i flexgruppen, men att det är lång väntetid på att få vara där varpå eleven nu inte har det stödet som utlovats.

Skolinspektionens tillsyn visar därtill att elever vid Stenbocksskolan i vissa fall har getts distansundervisning som särskilt stöd utan att det getts av en för ändamålet godkänd huvudman. Av elevunderlag som getts in framkommer hur flera elever undervisas på distans, eller har erbjudits undervisning på distans som särskilt stöd. Rektor bekräftar att i en sådan situation har distansundervisning använts som åtgärd. Lärarna har beskrivit hur det för en elev i behov av särskilt stöd utifrån frånvaroproblematik getts distansundervisning genom att uppgifter som eleven skulle göra lagts ut i plattformen Classroom. Ulricehamns kommun är inte godkänd som utförare av distansundervisning som särskilt stöd.

Rätten till utbildning

Skolinspektionens bedömning

Brister i arbetet med att uppmärksamma och utreda elevers frånvaro

Skolinspektionen bedömer att det finns brister på skolan i hur elevers frånvaro uppmärksammas och hur en utredning av frånvaron inleds. Det finns rutiner på skolan för hur elevers upprepade eller längre frånvaro ska uppmärksammas och för hur mentorer då ska agera. Av rutinbeskrivningen (Saknad och efterfrågad) framgår att mentor initialt ska vidta vissa inledande åtgärder när en elev har en oroväckande

frånvaro. Av både intervjuer och elevunderlag framgår det att mentorer inte alltid agerar i enlighet med rutinerna när de uppmärksammas av frånvaroansvarig på elevers upprepade eller längre frånvaro. Av rutinbeskrivningen framgår vidare att en utredning av orsakerna till frånvaron ska göras först efter att initiala åtgärder gjorts av mentor. Det är också först då som elevhälsan och rektor ska uppmärksammas på frånvaron. Av de elevexempel Skolinspektionen granskat framgår det vidare att det kan dröja långa tidsperioder innan en utredning avseende orsakerna till en elevs problematiska frånvaro utreds. Det finns elever som haft omfattande frånvaro i månader eller år innan frånvaron utretts eller utan att någon utredning genomförts. Skolinspektionen kan konstatera att det som beskrivits inte alltid medför tillräcklig skyndsamhet i agerandet. Lärargruppen uppvisar därtill en osäkerhet i när en frånvaroutredning enligt skollagen måste göras och vad en sådan utredning behöver innehålla.

Mot bakgrund av vikten av tidiga insatser och behovsanpassade utredningar avseende elever med problematisk frånvaro riskerar de konstaterade bristerna att uppenbart äventyra enskilda elevers rätt till utbildning. Bristerna försvårar på ett betydande sätt arbetet med att vidta behovsanpassade åtgärder som syftar till att få elever med frånvaro att återgå till undervisning.

Brister i arbetet med att vidta åtgärder avseende elevers frånvaro

Det finns brister i arbetet med att vidta åtgärder för elever med upprepade eller längre frånvaro. Skolinspektionens tillsyn visar att elever med frånvaro ges placering i skolan flexgrupp, men som konstaterats ovan framgår det inte alltid med klarhet vad arbetet där ska innebära rent konkret. Det har vidare kommit fram att det saknas variation och möjligheter att förändra insatser för elever med omfattande frånvaro. Elever har istället erhållit samma insatser över lång tid, trots att åtgärderna inte haft avsedda resultat eller ökat elevernas närvaro i skolan. För elever med långvarig och omfattande frånvaro är det särskilt viktigt att huvudmannen vidtar kraftfulla åtgärder som är grundade utifrån en utredning avseende elevens behov och en analys av orsakerna till elevens frånvaro. Åtgärderna behöver vara konkreta i syfte att eleven ska delta i undervisning och få stöd utifrån sina behov och åtgärderna behöver justeras om de inte ger önskad effekt. En viktig åtgärd för att komma tillrätta med elevers upprepade eller längre frånvaro är, särskilt vid mer komplexa elevärenden, att hemkommunen samordnar insatser med andra berörda aktörer så att det finns en reell samverkan kring elevens samlade situation. Skolinspektionens tillsyn visar att sådan samverkan kan saknas helt, vara begränsad eller att det dröjer innan den inleds. Hemkommunen ansvarar för att samordning med berörda aktörer kommer till stånd och behöver således säkerställa att nödvändig samverkan sker för de elever där sådant behov föreligger.

Skolinspektionen bedömer att brister på detta område riskerar att äventyra elevers rätt till utbildning.

Brister i arbetet med att anmäla frånvaro till huvudmannen

Skolinspektionen bedömer att anmälan av enskilda elevers frånvaro till huvudmannen inte görs i enlighet med författningarnas krav. Av skolans rutindokument framgår att anmälan ska göras när en utredning avslutas och inte, så som lagstiftningen anger, när

utredningen inleds. Enligt rektorerna genomförs inte detta. En anmälan görs inte ens avseende eleverna som individer utan istället är det uppgifter om antal elever med omfattande frånvaro som anmäls. Anmälan om en elevs frånvaro ska göras avseende varje individ snarast efter att en utredning avseende elevens frånvaro inletts.

Att elevers frånvaro inte anmäls på rätt sätt till huvudmannen medför att huvudmannen inte, på det sätt man har skyldighet att göra, kan vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa elevers rätt till utbildning.

Rättslig reglering

Av 7 kap. 3 § skollagen och 2 kap. 18 § första stycket regeringsformen framgår att alla barn som omfattas av den allmänna skolplikten har rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning i allmän skola.

Av 7 kap. 17 § skollagen framgår att en elev i grundskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli. Om en elev i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag.

Av 7 kap. 19 a § skollagen framgår att om en elev har upprepad eller längre frånvaro från grundskolan ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen.

Av 7 kap. 21 § skollagen framgår att hemkommunen i frågor som rör skolpliktiga elever som avses i 19 a § vid behov ska samordna insatser med samhällsorgan, organisationer eller andra som berörs.

Av 7 kap. 22 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att eleverna i huvudmannens grundskola fullgör sin skolgång.

Av förarbeten till skollagen framgår att när en elev har "upprepad eller längre frånvaro" bör frånvaron utredas oavsett om den är anmäld av vårdnadshavaren eller inte. Det bör vara upp till rektorn att utifrån omständigheterna i det enskilda fallet avgöra exakt hur många tillfällen som en elev kan vara frånvarande under en viss tidsperiod eller hur många dagar eleven kan vara frånvarande i sträck innan utredningsskyldigheten inträder. En systematisk utredning av orsakerna ligger sedan till grund för de åtgärder som vidtas för att eleven ska delta i den obligatoriska verksamheten. Frågan om hur omfattande en utredning av frånvaro behöver vara måste avgöras i det enskilda fallet. Det kan i vissa fall räcka med en enklare utredning. Ett exempel på det kan vara att vid en längre sjukfrånvaro begära ett läkarintyg. I andra fall kan det behöva utredas om elevens frånvaro beror på en för eleven otillfredsställande lärandemiljö, t.ex. bristande bemötande eller behov av särskilt stöd. Eftersom varje elevs förutsättningar är olika och orsakerna till frånvaro är

mångfacetterade krävs det i andra fall en mer omfattande utredning av vad som har orsakat frånvaron för den enskilde eleven. Detta förutsätter att både skolpersonal och personal inom elevhälsan har kunskap om riskfaktorer för frånvaro, om upptäckt och åtgärder samt kännedom om beprövad erfarenhet och forskning om frånvaro. Tidig upptäckt och tidiga insatser vid frånvaro krävs för att hantera frånvaro framgångsrikt. På så sätt kan arbetet med att tidigt fånga upp elever som löper risk att få hög frånvaro eller som mår dåligt stärkas. Det förekommer brister vid utredning av frånvaro och att åtgärder sätts in utan utredning eller utan koppling till det som har framkommit av utredningen. Det är därför av största vikt att resultatet av en utredning av upprepad eller längre frånvaro ska utmynna i sådana åtgärder som behövs för att komma till rätta med elevens frånvaro (prop. 2017/18:182 s. 57-60).

Skolinspektionens utredning

Brister i arbetet med att uppmärksamma och utreda elevers frånvaro

Skolinspektionens tillsyn visar att elevers upprepade eller längre frånvaro inte alltid uppmärksammas skyndsamt. Av rutindokumentet Saknad och efterfrågad framgår att en närvaroansvarig ska gå igenom närvaroregistreringen dagligen och sammanställa underlag till mentor. När mentor uppmärksammas på att en elev har oroande frånvaro ska mentorn vidta åtgärder. Av intervju med elevhälsans personal framkommer dock att det arbetet inte alltid fungerar. Det beskrivs att vissa mentorer agerar direkt medan andra inte gör det varpå närvaroansvarig tillslut måste söka upp mentorn för att få denne att vidta rätt åtgärder. Av de elevunderlag som begärts in framgår hur en elev haft mycket ogiltig frånvaro men att det, trots det, endast finns två noteringar gjorda i underlagen avseende arbetet kring eleven, varav ingen berör frågan om arbetet med frånvaron. Det framkommer inte heller att andra åtgärder vidtagits.

Det framgår vidare av underlaget i ärendet att elevers frånvaro inte alltid utreds skyndsamt. Av den rutinbeskrivning som finns, med dess bilaga benämnd åtgärdsstegen, framkommer att det initialt är mentor som samarbetar och överlägger med arbetslaget kring eleven, kontaktar vårdnadshavare och kallar till möte för att planera eventuella insatser vid behov. Först därefter, i andra steget enligt åtgärdsstegen, kontaktar mentor elevhälsan och det genomförs en frånvaroutredning. Vid intervju med skolans lärare framgår att de kan beskriva initiala steg som de ska vidta vid elevs frånvaro, exempelvis att kontakta hemmet och ta reda på vari problematiken består men vissa lärare ställer sig frågade till vad man menar med en "formell" frånvaroutredning. Av ett elevexempel framgår att eleven har haft giltig och ogiltig frånvaro under vårterminen 2021 och frånvaron har i perioder av höstterminen 2021 beskrivits som mycket hög. Trots det hade det i november 2021 alltså inte inletts någon utredning avseende frånvaron. För en annan elev med ca 50 procent skolfrånvaro anges det i elevunderlaget, som svar på frågan om frånvaron utretts, att arbete kring eleven fortgår, men ingen utredning har bifogats. Avseende en tredje elev framgår det att hen har haft frånvaro under ett par års tid innan elevens frånvaro utreddes i september 2021.

Brister i arbetet med att vidta åtgärder avseende elevers frånvaro

Skolinspektionens tillsyn visar att de åtgärder som vidtas för elever med upprepad eller längre frånvaro inte alltid är tillräckliga. I intervju med elevhälsans personal

beskrivs att det finns få insatser att sätta in för elever som har hög frånvaro men som inte är placerade i skolan flexgrupp. Avseende en elev framgår av elevunderlaget att hen har haft samma åtgärder beslutade under flera års tid. Trots att elevens frånvaro ökat, och åtgärderna konstaterats inte fungera, har inga andra åtgärder i skolmiljön prövats. Vidare finns endast begränsade uppgifter om samverkan med andra aktörer i flera av de elevexempel där elever har längre eller upprepad frånvaro. Det förekommer även att sådan samverkan helt saknas. Det finns därtill exempel på elever där omfattande frånvaro förekommit under lång tid innan samverkan inletts.

Brister i arbetet med att anmäla frånvaro till huvudmannen

Skolinspektionens tillsyn visar att det finns brister i skolans rutiner med att anmäla elevers upprepade eller längre frånvaro till huvudmannen. Enligt en bilaga till rutindokumentet Saknad och efterfrågad framgår att anmälan av en elevs frånvaro till huvudmannen görs efter att skolan genomfört utredning avseende elevens frånvaro. Vid intervju med rektor framkommer att man en gång per månad anmäler alla elever på nytt till huvudmannen genom att man informerar om antalet elever med problematisk frånvaro och vilken årskurs eleven går i. Huvudmannen har i ett yttrande bekräftat att rapporteringen görs genom att skolan redogör för antal hemmasittare och antal elever med problematisk frånvaro varje månad.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete mot kränkande behandling samt att utbildningen inte utformas på ett sådant sätt att eleverna tillförsäkras trygghet och studiero. Skolinspektionens tillsyn visar att det förekommer hot och bråk som eskalerar i skolmiljön, där elever utsätts för eller bevittnar våld och kränkande språkbruk. Det framkommer därtill att elever i undervisningssituationer skriker samt går in och ut ur klassrummen. Skolinspektionens tillsyn visar att både lärare och elever beskriver hur det behövs mer vuxennärvaro i korridorer och på andra platser i skolan för att elevers trygghet och studiero ska kunna säkerställas.

Skolinspektionens tillsyn visar att det finns brister i skolenhetens målinriktade arbete för att motverka kränkande behandling. Vid en genomgång av skolans handlingsplan för arbetet mot kränkande behandling kan Skolinspektionen konstatera att denna inte innehåller alla de moment som den ska innehålla. Det saknas redogörelser för åtgärder som behövs och planeras under innevarande år. Det saknas även redogörelser för de åtgärder som planerats och genomförts under föregående år. Att nödvändiga åtgärder inte beskrivs, konkretiseras och sedan följs upp innebär att dokumentet inte fullt ut kan läggas till grund för det arbete som ska bedrivas för att tillförsäkra elever en trygg miljö som präglas av studiero. Skolinspektionen bedömer att de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling måste utformas i planen mot kränkande behandling och därefter genomföras på skolenheten – i syfte att säkerställa elevernas rätt till en trygg skolmiljö, präglad av studiero och fri från kränkningar. I detta arbete behöver eleverna involveras, så att de åtgärder som vidtas utgår från en adekvat analys av verksamhetens risker och behov – där barnperspektivet behöver iaktas.

Brister i det målinriktade och förebyggande arbetet för att motverka kränkande behandling medför att elevernas rätt till utbildning i en trygg miljö, präglad av studiero och fri från kränkningar äventyras.

Rättslig reglering

Av 5 kap. 3 § skollagen framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Av 6 kap. 5 § skollagen framgår att huvudmannen ansvarar för att personalen fullgör de skyldigheter som anges i detta kapitel, när den handlar i tjänsten eller inom ramen för uppdraget.

Av 6 kap. 6 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever.

Av 6 kap. 7 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.

Av 6 kap. 8 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Av 2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling framgår att en plan mot kränkande behandling ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet som planen gäller för. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad.

Enligt läroplanen ska skolan sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära (Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag). Skolans mål är bland annat att varje elev respekterar andra människors egenvärde, tar avstånd från att människor utsätts för diskriminering, förtryck och kränkande behandling, samt medverkar till att hjälpa andra människor. Alla som arbetar i skolan ska aktivt motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper. Läraren ska tillsammans med eleverna utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen (Lgr 11, 2.1 Normer och värden). Skolans mål är att varje elev visar respekt för och hänsyn mot skolans personal och andra elever som en del av det gemensamma ansvaret för arbetsmiljön på skolan. Alla som arbetar i skolan ska främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön (Lgr 11, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande). Rektorn har inom givna ramar ett särskilt ansvar för att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero samt att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter (Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar).

Av förarbetena till skollagen framgår att huvudmannen för verksamheten eller den huvudmannen bestämmer, regelbundet bör se över planen, så att den är anpassad efter de särskilda förhållanden som råder i den egna verksamheten. Vidare anges att det allmänt kan sägas att planen dels ska ta sikte på ingripanden i akuta situationer, dels avse både förebyggande och uppföljande verksamhet. Den ska innehålla rutiner för hur personalen i verksamheten ska agera, ansvarsfördelning samt hur händelser och åtgärder ska dokumenteras m.m. (prop. 2005/06:38, s. 139).

Av andra förarbeten till skollagen framgår att en av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden är en trygg och stimulerande lärandemiljö. Regeringen har utgått från det grundläggande synsättet att rektorers och lärares skyldighet att skapa en trygg skolmiljö för alla elever ska förtydligas i skollagen. Vidare anges att det förebyggande arbetet är centralt, och att det är skolans, och ytterst rektorns, ansvar att skapa trygghet och studiero i skolan. En viktig förutsättning för detta är att elever, lärare och annan personal känner ett gemensamt ansvar och har respekt för varandra i skolan. Att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet utgör grunden för en trygg och utvecklande studiemiljö (prop. 2009/10:165 s. 319 f.).

Skolinspektionens utredning

Skolinspektionens tillsyn visar att Stenbocksskolans plan för arbetet mot kränkande behandling inte uppfyller de krav som ställs på en sådan plan. Den plan mot kränkande behandling som skolan har saknar en översikt över de åtgärder som behöver vidtas vid skolenheten för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Skolans plan saknar vidare en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. Det finns heller inte någon redogörelse för hur åtgärder som planerats under föregående år har genomförts.

I intervjuer med elever beskrivs hur det i skolmiljön förekommer kränkningar såsom hot och våld. Eleverna beskriver hur elever bråkar och brottas i skolans lokaler. Eleverna uppger att det händer hela tiden och att de har fått avbryta andra elevers slagsmål. Även lärare som intervjuats beskriver hur man haft en del skojbråk på skolan och hur det kan "leda till mer" och exemplifierar med sådant som börjar med puttningar och slutar i slagsmål. Skolans rektorer beskriver i intervju att det förekommer bråk som kan kopplas till en viss elevgrupp där det förekommer knuffar och puttar. Eleverna berättar hur det kastas snöbollar på eleverna inne i och direkt utanför skolan. Både elever och lärare har beskrivit hur det förekommit slagsmål mellan elever i flexgruppens lokaler. Lärarna i flexgruppen beskriver hur elever bråkar flera gånger i veckan och hur de ibland har tillhyggen så som linjaler, kvastar, pennor och suddgummin. De intervjuade eleverna på skolan beskriver hur det förekommer olika typer av ord och språk som utgör påhopp mot andra elever. Exempelvis beskrivs det hur elever till varandra uttrycker hot, svordomar, könsord samt rasistiska uttryck. Eleverna beskriver att de inte upplever att lärarna agerar när de hör sådant språk om det inte är något grövre. Elever beskriver att de sällan ser lärare i korridorer förutom de lärare som är på väg till lektioner. Elever uttalar också ett önskemål om att det ska vara fler ur personalen i korridorerna. De lärare som intervjuats uttrycker att det är personalbrist och att man därför inte kan röra sig i korridorerna som innan. Lärarna beskriver hur de uppmanats att röra sig i vissa områden, men att de vikarierar mycket

för varandra varpå man inte riktigt hinner det. De upplever att mer vuxennärvaro behövs. I intervju med rektorerna framgår det att skolan är utformad på ett sätt som gör den svår att överblicka och att det blir resurskrävande.

De intervjuade eleverna berättar samstämmigt att det inte är lugnt i klassrummen så att man kan arbeta med skolarbetet utan att det istället är stökigt samt att alla skriker och går runt. Vissa elever beskriver att det är så hela tiden medan andra uppger att det händer någon gång per dag. Lärare ur flexgruppen beskriver att det ute i klassrummen kan vara mycket spring ut och in och att elever inte har arbetsro samt att detta förekommer överlag. Lärare som arbetar i klasserna uppger att studieron är beroende av klassammansättningen. Vid intervjun med elevhälsans personal framgår att många elever berättat vid hälsosamtal att det är pratigt och stökigt i undervisningssituationer. Vid intervju med rektorer uppges det hur man i attitydundersökningar kunnat se att det är låga svar avseende studieron i klassrummen. Elever beskriver att det i flexgruppen förekommer konflikter och incidenter som gör att vissa elever inte deltar i all undervisning. Flexgruppens personal beskriver hur det kan bli stökigt i en lokal på ovanvåningen med spring ut och in som kan störa. Det beskrivs även att vissa elever kan komma in i lokalerna och medföra att det blir turbulent varpå studieron blir lidande.

Motivering till föreläggande som ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen). Eftersom verksamheten vid Stenbocksskolan 7-9 inte uppfyller författningarnas krav, finns skäl att förelägga Ulricehamns kommun att fullgöra sina skyldigheter att avhjälpa bristerna.

På Skolinspektionens vägnar

2022-03-29

X Michael Hjalmarsson

Signerat av: Michael Hjalmarsson

Michael Hjalmarsson
Beslutsfattare

2022-03-29

X Fia Rosholm

Signerat av: Fia Rosholm

Fia Rosholm
Utredare

I ärendets slutliga handläggning har även utredaren Henrik Gustavsson deltagit.

Allmänt om tillsynen:

Mer om Skolinspektionens tillsyn hittar du på www.skolinspektionen.se